

Tiedonantoja — Meddelanden

Kiurulla (*Alauda arvensis*) kolme pesyettä samana kesänä

Kokkolan Harrbådalla olen vuodesta 1963 lähtien tutkinut lapinsirrien ohessa alueen kiurupopulaatiota ja mm. värirengastanut 24 yksilöä. Viime kesänä, vaikka viivyin alueella ainoastaan pari viikkoa touko—kesäkuun vaihteessa ja myöhemmin vain käväisin siellä läpikulkumatkalla 28—29.6. ja 18—19.7., satuin tekemään kiintoisan huomion, kun totesin kämppäni luona asustavan värirengastetun kiuruparin munineen kesän kuluessa kolme pesyettä. Täydentäviä havaintoja pesistä tekivät koululaiset Harri Hongell ja Eugen Söderman.

Parin ensimmäisen pesän löysin 26.5., jolloin siinä oli täysi määrä 4 munaa. Poikaset kuoriutuivat 3.6., rengastettiin 8.6. ja lähtivät pesästä 12—13.6. Parin toinen pesä, sekin 4-munainen, löytyi 28.6. Kolme poikasta kuoriutui 7.7., yksi muna jäi kuoriutumatta. Vielä 11.7. poikaset olivat pesässä, mutta 12.7. siinä oli vain vesimuna jäljellä, joten poikaset oli ryöstetty. Kolmannen pesän löysin 2-munaisena 19.7.; seuraavana aamuna siinä oli 3 munaa. Myöhemmin pesällä käytiin vain 2.8., jolloin siinä oli 3 parin vuorokauden ikäistä poikasta. Kaikki kolme pesää sijaitsivat samassa revierissä alle 30 m:n säteellä.

Kiurun hautomisaika on havaintojeni mukaan n. 11 vrk. Tämän mukaan kuoriutumispäivästä taaksepäin laskien ensimmäisen pesyeen muninta alkoi 20.5. ja toisen 23.6.; kolmannen alku 18.7. onkin tarkoin tiedossa. Koska toinen pesye tuhoutui poikasten ollessa puolikasvuisia, oli kolmas siis uusintapesye; tästä syystä aikavälikin toiseen pesyeeseen jäi viikkoa lyhyemmäksi kuin toisesta ensimmäiseen. Herää kysymys, voiko kiuru munia meillä asti kolmannen pesyeen siinäkin tapauksessa, että parin molemmat edelliset poikueet ovat onnellisesti selvinneet maailmalle? Selostetun tapauksen valossa pidän

tätä täysin mahdollisena. Keväällä 1967 kiurujen pesintä Harrbådalla oli nimittäin toukokuun kylmän alkupuolen johdosta selvästi myöhäisempi kuin yhtenäksän muuna keväänä tutkimuskautenani. Esim. 1963, 1965 ja 1966 ensimmäiset parit aloittivat muninnan jo ennen 10.5. eli pari viikkoa aikaisemmin kuin tässä selostettu pari (jonka pesintä silti oli 13:sta parista toiseksi aikaisin 1967). Kun kahden onnistuneen pesinnän väli on neljässä toteamassani tapauksessa ollut 31—34 vrk, ehtisi esim. 10.5. munintansa aloittanut pari jo heinäkuun puolivälissä munia kolmannen pesyeen, vaikka edelliset pesinnät olisivatkin onnistuneet ja vieneet täyden ajan. Etelä-Suomessa, missä kiurujen muninta voi alkaa jo huhtikuun viime päivinä, niillä on ajan puolesta vielä paremmat mahdollisuudet pesiä kolmasti kesässä. On kuitenkin muistettava, että käytettävissä oleva aika ei yksin ratkaise pesyeiden lukumäärää kesässä, vaan usein riippuu enemmän edellisen pesyeen onnistumisesta tai tuhoutumisesta, muniiko lintupari uuden pesyeen vai ei. Näin ollen toteamani kiuruparin muninnan alkaminen vielä 18.7. ei todista varmasti, että lajin munintaa tapahtuisi näin myöhään myös ilman edellisen pesyeen tuhoutumista.

Englannissa kiurun biologiaa seikkaperäisesti selvittänyt DELIUS (Ibis 107: 466—492, 1965) on kerran todennut parin munineen kolme tuloksellista pesyettä kesässä, kun taas neljä paria, jotka olivat onnistuneesti kasvattaneet kaksi poikuetta, eivät munineet enää kolmatta pesyettä. Hänen mukaansa eri naaraat lopettavat pesimäkautensa hyvin eri aikaan ja riippumatta pesimäkauden aloittamisesta. Samojenkin naaraiden pesyeiden määrä peräkkäisinä kesinä vaihtelee oikukaasti ja tämän mukaisesti myös pesimäkauden päättymisen. Viimeisten pesyeiden muninta hänen tutkimusalueellaan on alkanut n. 10.7.

OLAVI HILDÉN

Valkokurkkusirkku (*Zonotrichia albicollis*) tavattu ensi kerran Suomessa

Illalla 23. 6. 1967 kuulin outoa, viheltävää laulua Kotkassa, Jylpyn kaatopaikan lähistöllä. Laulu käsitti sarjan korkeita, kirkkaita vihellyksiä. Merkitsin säkeen: *hyy hi-hi-hi-hvii*. Alkuun en nähnyt itse laulajaa ja matkin kuin kokeeksi laulua viheltämällä. Tällä oli välitön vaikutus lintuun, joka nousi kohta suuren kuusen ylimmille oksille ja lauloi selvästi äskeistä innokkaammin. Vihellettyäni vielä muutamana kerran sain linnun tulemaan lähelleni ja lopulta se lauloi kivellä vain 5 m:n päässä. Tällöin sen omalaatuiset värikuviot näkyivät selvästi. Erikoisinta oli pään voimakkaasti viiruinen kuviointi: mustaa päälakea halkaisi kapeahko, räikeästi näkyvä valkea pitkittäisviiru, joka ulottui nokan tyvestä päälakea takaosaan. Päälakea musta rajoittui sivuilla leveään silmäkulmajuovaan, joka oli nokan ja silmän välissä kirkaankeltainen, silmästä taakse päin valkea. Posket olivat harmaat, sävyiltään rintaa tummemmat. Harmaan posken ja valkean silmäkulmajuovan välissä oli kapea, musta ohimojuova. Kurkussa oli selvärajainen valkea lappu, joka oli alareunastaan kapean mustan viirun rajoittama. Rinta ja vatsa olivat harmaat ja väri vaaleni rajatta vatsapuolelle päin. Selkäpuoli, siivet ja pyrstö olivat väriltään lähes samanlaiset kuin varpusella. Siivellä erottui kohtalaisen selvästi kaksi vaaleaa siipijuovaa. Pystö oli melko pitkä ja kapea. Nokka oli siniharmaa ja silmä tummanruskea, koipien väri oranssin ja lihanpunaisen väliltä. Linnun höyhenpuku oli kirkas ja siisti. Kooltaan lintu oli noin keltasirkun luokkaa. Lento oli pajasirkkumaisen nykivää, ja maassa lintu liikkui hyppien. Määrittäminen tapahtui teoksen *Euroopan Linnut* avulla.

Lintu oli valinnut laulu paikakseen kallio-rinteen alla olevan kapean kuusikkovyön. Tämän lisäksi se lauloi usein kallion päällä kasvavissa yksittäisissä koivuissa ja männyissä. Ruokailupaikkana oli kallion päällä sijaitseva kivinen ja risukkoinen pensaikko. Myöhemmin tapasin linnun myös kaatopaikkaukean lähellä olevasta tiheästä kuusikosta, noin 200 m löytöpaikasta pohjoiseen.

Laulaessaan lintu heilautti päänsä voimakkaasti taakse, jolloin nokka osoitti lähes suoraan ylös. Laulumaksimi oli 8 säettä/min., normaalisti säe kuului kuitenkin vain 4–6 kertaa/min. Säkeen kestoaika vaihteli 1,6–2 sekuntiin. Tämän yksilön laulusäe saattoi olla jotenkin poikkeuksellinen, sillä kirjallisuudessa (ROBBINS, BRUN & ZIM 1966) mainittu rytmi "Old Sam Peapody Peapody Peapody" ei sopinut siihen. Lisäksi kävi ilmi, että säkeen kestoaika oli tunnettua lyhempi.

Kuva 1. *Zonotrichia albicollis*, koiras.
Kotka 24.6.1967. Foto Hannu Paatela.

Laulu esitettiin usein näkyvältä paikalta puun latvasta, kuivilta aloksilta tai kiven päältä. Muuten oli sirkku elintavoiltaan hyvin piileskelevä. Esim. maassa liikkeessään se piilotteli risukon ja heinikon alla, päästäen tällöin jopa 3 m päähän. Maahan lintu laskeutui etupäässä ruokailemaan, kun se haki lehtien ja karikkeen seasta siemeniä. Tämän lisäksi ruokailustaan kuului hyönteisiä, mm. kerran näin sirkun hyökkäävän maassa ampiaisien kimppuun ja sieppaavan sen nokkaansa.

Tämä koiras oli mitä ilmeisemmin valinnut reviriikseen ko. kaatopaikan reunusmetsikön lähiympäristöineen. Sitä todistaa paitsi ahke-
ra laulu, varsinkin voimakas reagointi atrappi-
ääneen. Viheltämällä sain sen tulemaan 4–5
m päähän ja professori J. Paatelan nauhurista
tuleva linnun oma laulu toi sirkun aivan vah-
vistinlaatikon viereen. Edelleen reviriioletta-
muksen puolesta puhuu linnun pitkä oleskelu
20.7. saakka paikalla, joka muistuttaa tyy-
piltään sen luonnollista habitattia Pohjois-
Amerikassa.

Laulua kuului pitkän päivää, mutta varsinkin illalla ja aamulla lintu lauloi innokkaasti. Laulu alkoi ennen auringon nousua n. klo 2 tienoilla. 6.7. tulin paikalle klo 2.15 ja lintu oli jo äänessä. 16.7. se aloitti laulunsa hämärässä klo 2.06. Tällöin kuului vain yksi säe, jota seurasi n. 5 min. tauko. Klo 2.12 laulun intensiteetti oli 6—8 säettä/min. Tämän jälkeen lauluinto taas laimeni. Mitä pitemmälle kesä kului sitä levottomammalta lintu vaikutti. Samalla laulun intensiteetti vähitellen heikkeni ja lintu reagoi vihelykseen enää heikosti. Havaittava ero aikaisempaan oli myös se, että laulaessaan sirkku ei enää istunut näkyvällä paikalla, vaan pysytteli piilossa tiheässä kuusikossa. Laulukauden loppupuolella kuului yhä useammin aikaisemmasta poikkeava säe, jossa viimeinen aihe toistettiin kaksi kertaa: *hyy hi-hi-hi-hvii-hvii*. Silloin tällöin kuului myös muuta ääntelyä: kiihdyksissään, etsittyään turhaan kilpailijaa äänteli lintu nopeasti *tsik tsik tsik*...

Valkokurkkusirkun kotiseutu on Pohjois-Amerikka. Täällä sen pesimäalueen N-raja kulkee Mackenzie-joelta Newfoundlandiin ja S-raja Montanan eteläosien ja Pennsylvanian kautta Massachusettsiin. Talvehtimäalueet käsittävät pesintäalueen S-osien ja Meksikon lähdien välisen alueen. Täten laji, joka on lisäksi hyvin yleinen, esiintyy vuoden mittaan suurimmassa osassa Pohjois-Amerikan mannterta.

Euroopassa tehdyistä tätä lajia koskevista havainnoista keskittyy valtaosa Englantiin, missä sitä on tavattu useana vuonna. V. 1963 löytyi myös Malmöstä Ruotsista, yksinäinen lintu maalle uutena lajina. Useimmissa em. tapauksissa on arveltu lintujen tulleen laivamatkustajina Atlantin yli. Tätä käsitystä tukevat mm. eräät Euroopan rannikon lähellä ko. lajista laivoissa tehdyt havainnot.

Tiettävästi lajia ei ole tällä vuosisadalla pidetty häkkilintuna Suomessa eikä muuallaakaan Euroopassa.

Kirjallisuutta

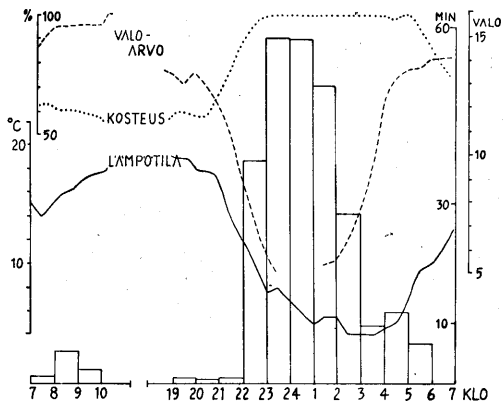
- CHRISTIANSSON, S. & GERELL, R. 1966. Vit-halsad sparv (*Zonotrichia albicollis*), ny art för Sverige. *Vår Fågelvärld* 25:1—4.
- FORBUSH, E. H. & MAY, J. B. 1939. *Natural History of the Birds of Eastern and Central North America*. — Boston.
- ROBBINS, C. S., BRUNN, B. & ZIM, H. S. 1966. *A Guide to Field Identification. Birds of North America*. — New York.

JAAKKO KANERVA

Pensassirkkalinnun (*Locustella naevia*) vuorokautisesta laulurytmiikasta

Vuonna 1963 tapasimme Lauritsalassa ja sen ympäristössä 10 laulavaa pensassirkkalintua. Yksi näistä lauloi Lappeen kunnan Pelkolassa viljapellon ojanvarspensaikossa. Lintu havaittiin ensimmäisen kerran 26.5. ja seuraavan kerran paikalla käytiin 19.6. klo 22.30. Yksilö lauloi molemmilla kerroilla.

Tutkimme pensassirkkalinnun laulurytmiikkaa yhden vuorokauden ajan: 20.6. klo 7.00—21.6. klo 7.00. Havaintopaikka oli 40 m:n päässä metsän suojassa. Säähavainnot tehtiin puolen tunnin väliajoin. Lämpömittarit, ilmapuntari ja kosteusmittari riippuivat varjossa 60 cm:n korkeudella. Lisäksi käytettävissämme oli valotusmittari (Sixtry) ja sekuntikello. Valaistuksen voimakkuuden mittasimme suuntaamalla valotusmittarin lintun laulupaikkaa, ts. pellon lähintä ojanvarspensaikkaa kohti.

Kuva 1. Pensassirkkalinnun (*Locustella naevia*) laulurytmiikka 20—21.6. Pylväät = lauluaika tunnissa.

Havaintojemme perusteella pensassirkkalintua voidaan pitää tyypillisempänä ja rajoittuneempänä pyöläajana kuin satakiltä (PIPARINEN & TOIVARI 1958, *Ornis Fenn.* 35:65—70) tai luhta- ja viitakerttusta (TOIVARI & LINDQVIST 1962, *Ornis Fenn.* 39:151—154), joiden lauluintensiteetin vuorokautinen huippu on paljon laajempi. On kuitenkin huomautettava, että päätelmämme on tehty yhden yksilön ja yhden vuorokauden tarkkailun perusteella, mistä syystä kuvattu laulurytmiikka ei ehkä ole täysin yleispätevä pensassirkkalinnun kohdalla.

ISMO J. HOLOPAINEN, PAULI KANTONEN
ja JORMA SORJONEN

Havaintoja eräiden lintulajien pesimäbio- logiasta

Seuraavassa on myös muutamia retkeilytovereitteni Pekka Kukkosen (PK) ja Antti Leinosen (AL) vv. 1965—67 Kajaanissa ja sen ympäristössä tekemiä havaintoja.

Gavia arctica. Suomussalmen Kuivajärven Saarijärvellä 1965 pesälöyö ja 1967 1 pull. emojen seurassa. Saarijärvi on melkein kokonaan umpeen kasvanut ja sen pintaa peittää raatteen, sarojen, pajujen ym. muodostama matto. Avovettä on vain kapeina, häidin tuskin veneellä kuljettavina kanavina.

Accipiter gentilis. Kainuussa lajin pesäpuu on melkein aina mänty (n. 15 pesää, joista kuudessa 2) ja munamäärä 3 (kerran 4).

Pandion haliaetus. Heinäkuussa 1965 puotettiin Kuhmon Kalliojoella katerpillarin avulla pesä, jossa oli puolikasvuiset poikaset. Poikasensa menettänyt pari asusti kuitenkin edelleen alueella ja elokuun lopussa totesi paikallinen kansakoulunopettaja parin rakentaneen saman puun ltauan uuden pesän, joka 1966 oli taas käytössä.

Vanellus vanellus. 5-munainen pesä Turussa Ruissalon kasvitieteellisen puutarhan luona 29.4.1961.

Columba oenas. 29.5.1965 rengastin Turun Pansiossa kyyhkyjen vuosia käyttämästä kolosta 2 lähes lentokykyistä poikasta. 5.8. tutkin kolon uudelleen ja siellä oli tällöin 1 muna. Kävin pesällä vielä 10.8.; kolossa oli emo ja 2 munaa. Kyseessä oli ilmeisesti saman parin kolmas pesye sinä kesänä (vrt. STEN, Ornis Fenn. 43:131).

Larus canus. 25.6.1967 löytyi Oulujärveltä Neuvoseniemien edustalla olevalta saarelta veden yläpuolelle ylettyvältä männyn oksalta kalalokin munapesä (PK). Pesän alustana oleva oksa oli suhteellisen harva. Itse pesä oli noin lautasen kokoinen, tuoreista männyn oksista rakennettu ja melko hatara. Lokki oli ilmeisesti rakentanut sen itse. 30.6. pesässä oli vastakuoriutuneet poikaset.

Cuculus canorus. Kesällä 1965 löytyi Rymättylän Pähkinäisistä leppälinnun pesä, jossa oli suuri käenpoikanen. Pesäkolon lentouukko oli niin pieni, että käenpoikanen ei olisi ilman ihmisen apua selvinnyt kolosta ulos.

Strix uralensis. Kuhmon Timoniemellä pesä, jossa olleet 4 poikasta olivat lähteneet liikkeelle jo 30.5.1967.

Jynx torquilla. Kesällä 1965 löytyi Koutaniemeltä (Kajaanin mlk.) kaksi pesää, joista toisessa oli 15, toisessa 12 munaa (PK).

Alauda arvensis. Kajaanista, Fingerborin niityltä löytyi kesäkuun alussa 1967 kiurunpesä, josta vain n. 50 cm päässä oli keltävästäräkällä oma pesänsä. Myöhemmin mo-

lemmat lajit tuntemattomasta syystä hylkäsivät munansa (AL).

Hirundo rustica. Kajaanin mlk:n Koutaniemellä vielä 3.9.1966 3 lentokyvyttöntä poikasta pesässä (PK).

Corvus corax. Emolintujen käyttäytymisestä päätellen (mahdollisimman huomaamaton pesästälähtö, äänettämyys ja piilotelu, vaikka yritin kiivetä pesälle jne.) aivan ilmeinen munapesä Kuhmon Viiksimossa vielä 7.6. 1966.

Corvus monedula. Kajaanissa paperipuuvaraston nostureissa 2 pesää kesäkuussa 1966.

Turdus musicus. Kajaanissa ja sen läheisyydessä suurin osa punakylkirastaista pesii maahan, etupäässä mättäille, kannoille ja rinteisiin. Turun ympäristössä maapesijöitä on hyvin vähän ja Kuusamossa sekä Pohjois-Kainuussa ilmeisesti n. puolet kannasta.

Motacilla alba. 6-munainen pesue Kajaanin Nuutilassa tiheässä rantapensaikossa, 6 m:n korkeudella olevassa vanhassa harakanpesässä 2.6.1966.

Motacilla flava. 1966—67 Kajaanista löydettyinä n. 75 pesästä ainakin kahdeksassa oli 7 munaa ja ainakin yhdessä, varmasti täysilukuisessa, 3 munaa.

Carduelis cannabina. Turun Pansiossa 22.8.1962 vielä kolme n. 10 vrk:n ikäistä poikasta pesässä.

Fringilla coelebs. Pesä Kajaanin Teppalassa 1967 ulkorakennuksen sisällä ovenkehäyksen päällä. Linnut kulkivat oven ja katon väliin jäävästä aukosta.

Emberiza aureola. Tapasin Kajaanin Pyykönpurolla kultasirkun lentopoikueen jo 13.7.1966. Laulavat koiraat (2) havaittiin paikalla ensi kerran vasta 17.6. Samasta paikasta löytyi 30.6.1967 pesä, missä oli kuusi n. 5 vrk:n ikäistä poikasta (AL & kirj.). 4.7. poikaset olivat melkein täysikasvuisia ja 7.7. pesä oli tyhjä (AL). Laulavat koiraat (2) ilmestyivät 1967 jo 10.6.

PEKKA HELO

Riuttatiira (*Sterna sandvicensis*) tavattu Yyterissä

27.5.1967 lensi riuttatiira ylitemme Yyterin lietteillä lähellä Leveäkaria. Lintu lensi parin metrin päässä kalatirasta, joten tuntomerkkeihin tuli heti kiinnitetyksi huomiota. Varsinaisten ulkonäköntuntemerkkien ohella pisti silmään lajille ominainen, kala- ja lapintii- raan verrattuna raskaampi ja lokkimaisempi lentotapa.

ARNO RAUTAVAARA, MARTTI HARIO
ja SEPPO HANNUS

Praktejder (*Somateria spectabilis*) häckat i Finland

Lantmätare Pelander hittade 20.5.1883 ett praktejderbo på Brändö, Åland. I boet fanns 5 ägg av vilka han tog ett och gav det till kronofogden V. Levison. Vid undertecknads köp av dir. E. Granbergs samling, kom ägget till Museum Oologicum R. Kreuger (nr 16657). Denna samling är som känt numera av undertecknad donerad till Helsingfors Universitet.

Äggets mått är 70,2×50,9 mm och vikt 75,25 g. Enligt SCHÖNWETTERS *Handbuch der Oologie* är måtten för 200 ägg i medeltal 67,0×44,0 mm.

Då det i Kreugers samling finns ytterligare 4 kullar av praktejder, kan en god jämförelse göras: nr 6176 1/1 Christianhaab, Grönland, vilket ägg nästan helt överensstämmer med ägget funnet på Åland. Måtten 69,15×50,8, nr 6953 1/5 Mac Farlane Mackenzie, Canada där äggen varierar något 63,0—69,0×44,0—46,1, nr 14973 Sasser Valley Ice Fjord, Spetsbergen, där äggen är betydligt längre men smalare (65,3—71,8×43,0—44,2). De flesta äggen i denna kull ligger vid 70 mm längd eller över detta mått.

Ägget är sålunda till måtten överensstämmande med övriga praktejderägg och även färgen är densamma. Det kan nämnas, att *Somateria mollissima* enligt Hortling har måtten 71,7—85,1×48,7—54,9.

På grund av ovanstående kan vi se, att arten faktiskt häckat i Finland.

Det kan ännu nämnas, att jag år 1965 såg 2 praktejderhanar nära Barösund i Ingå socken. Den ena uppehöll sig vid Halsholmen (Hättö) under 2 veckors tid i slutet av maj. Den andra uppehöll sig på Bjursvattnen.

R. KREUGER

Häckning av alfågel (*Clangula hyemalis*) i Ingå

I Barösund, Ingå, har alfågeln mig veterligen häckat tre gånger. Det första fyndet gjordes år 1903 då den häckade på Bredgrund, Hättö. Andra gången sågs en kull ungar invid Storö, Barösund 1947. Det tredje fyndet gäller sannolikt fåglar (2 hannar och 1 hona) som vingklippts och släppts fria. Efter några veckors vistelse försvann honan och några dagar senare den ena hannen. Den andra hannen stannade kvar, ruggade och flög på hösten bort. En hona med 7 ungar sågs senare i trakten av Granö (Skeppö) ca 2 km öster om Hättö där fåglarna släppts fria. Alla ungar drunknade i samma nät redan några dagar efter upptäckten av kullen.

R. KREUGER

Fågelobservationer från Kristinestadstrakten år 1967

Tadorna tadorna. Bland mängden av andra änder uppehöll sig ett par gravänder den 6—7.5. i Pjälaxfjärden i Närpes.

Anser anser. Den sedvanliga sensommarstammen i Pjälaxfjärden har under sommaren tredubblats i jämförelse med tidigare år. I början av augusti iakttogs ett 60-tal fåglar, därav en mindre del ungfåglar. En månad senare hade antalet ökats till 107 individer. Enstaka par torde ha häckat i yttre skärgården.

Cygnus olor. Arten som i fjol för första gången iakttogs i trakten sågs även detta år, dock så sent som den 9.6. då 5 fåglar anlände till Norrfjärden i Kristinestad. Den 14.6. lämnade fåglarna platsen och återkommo icke.

Charadrius morinellus. Iakttagen en gång rastande under vårsträcket den 11.5. vid Pjälaxfjärden.

Luscinia luscinia. Atmintone tre sjungande hanar hörda i stadens omgivningar under tiden 23.5. och omkring en månad framåt. Ingen häkning konstaterad.

Locustella naevia. Tre fåglar hörda samtidigt nära nya begravningsplatsen i Kristinestad från den 26.5. En av fåglarna hördes ännu under första veckan i juli. Vid Lappfjärds åmynning hördes en gräshoppsångare så sent som den 24.7.

Acrocephalus palustris. En sjungande fågel nära samma plats som föregående den 1.6. Fågeln som senare sjöng mycket sparsamt, tystnade helt efter en vecka.

Acrocephalus dumetorum. En sjungande hane hördes och sågs under morgontimmarna i utkanten av den frodiga lövskogs- och strandvegetationen vid norra tullen i Kristinestad den 3.6.

Sylvia nisoria. En ungfågel flög i ett nät den 20.8. vid Öistbacken i Kristinestad.

Phylloscopus inornatus. En överraskande fångst gjordes i ett fågelnät på samma plats som föregående art på eftermiddagen den 17.10. Fågeln var rätt liten och jag såg genast att det var en *Phylloscopus*-art. Första intrycket gällde det mycket markanta ögonbrynstrecket jämte de två ljusa vingbanden. Översidan gjorde ett grönare intryck än hos övriga närbesläktade arter, övergumpen var ljusare grön, den korta stjärten ovan nästan svart. Längs hjässan fanns en antydning till en ljusare rand. Armpennorna hade ljusa kanter, undersidan var vit med ett grönt inslag på bröstet, benen brunaktiga. Platsen är mycket frodig med tät undervegetation.

PER-ÅKE JOHANSSON och
TORSTEN STJERNBERG

Lintuhavainnot Lappeenrannasta 1965—1967

Aquila chrysaetos. 28.3.1967 Vainikkalan rautatieaseman yli 1 yks. koilliseen.

Falco peregrinus. 9.9.1967 Vainikkalan yli 1 yks. lounaaseen.

Apus apus. 17.5.1967 Haapajärven pohjoispään ja keskiosan väliä kiertäen n. 700 yks:n parvi klo 16.00 (kaakkoispuolella ukospilviä, jotka liikkuvat itäkaakkoon).

Parus palustris. 18.5.1967 Vainikkala Ojalammen länsipuolella liikkuen pitkin peltojen kosteita reunametsiköitä itään. Laulu, jonka merkitsin reippaaksi *tüteritititsiriu*-säkeeksi, kiinnitti ensimmäisenä huomiota.

Luscinia luscinia. Huomiota herättävän runsaslukuinen muuttoaikoina. Toukokuussa 1966 kaksi havaintoa. 21.9.—2.10.1966 Vainikkalasta viisi havaintoa. 5.5.—14.5.1967 havainnot 10 eri puolilta Lappeenrantaa. Mm. 10.5.1967 Haapajärven pohjoispään tienvarsipensaissa 3 yks. 10—14.9.1967 Vainikkalan Telkjärven Huuhanlahden rannalla ojan varrella 1 yks.

Acrocephalus dumetorum. 28.5.1966 Vainikkalan keskustassa 1 yks. ja 20.6.1967 samoin 1 yks.

Phylloscopus borealis. 3.7.1965 Lauritsalan Lapvedellä pensastoituneen pellon reunassa, suuren männyn latvassa laulava yks. Laulu oli reippaasti alkava ja äkisti päättyvä, samalla korkeudella pysyvä säe, eräänlaista "tsiinää". Heiluttaessani 10 m:n päässä linnusta puolillaan olevaa tulitikkua, lintu lensi eräänlaista "perhoslentä" toisen puolen alaoksille, missä lauloi siivet riipuksissa, pyrstö väristen pystyssä ja äänellä *dsir-dsir*.

Phylloscopus trochiloides. 9—16.6.1967 Haapajärven Hansarinojan varrella tiheässä sekametsässä suurten koivujen latvaosissa 1 yks.

Passer montanus. 9.10.1966 Vainikkala, Viljavaraston edustalla radalla 2 yks.

SEPPÖ LÖFGREN & ANTERO POHJONEN

Records from ornithological observations in Finland in July 1967

Aythya marila. Two family parties were observed in inlets in the Tirmo area of the Porvoo peninsula on July 19th. One consisted of ♀ and 5 young the other of ♂, ♀ and 2 young.

Milvus migrans. An adult bird was seen over woodland near Rastinjärvi in Tornio—Kainuu on July 15th.

Numenius phaeopus. The largest concentration of this species was a flock of 54 on waterlogged grasslands by Liminka Bay on July 13th.

Calidris canutus. A flock of 9 birds was present on the Liminka waterlogged grasslands on July 13th. All birds were in nearly full summer plumage.

Rissa tridactyla. An immature was observed about half-way between the islands of Houtskari and Sottunga in the Ahvenanmaa archipelago on July 21st. Excellent views were obtained.

Acrocephalus arundinaceus. Two birds of this species were seen at the edges of reed beds between Stensbäle and Porvoo on July 18th.

Phylloscopus borealis. On July 15th, an adult was observed feeding 2 young by the stream issuing from Lake Jonkeri near Nurmiraanta in South East Tornio—Kainuu. The adult was in surprisingly good plumage and was observed at close range for some time so there is no doubt about the identification.

Hippolais icterina. Two birds with food were observed in the dwarf willow and birch areas near the mouth of the Lumijoki. This is one of most northerly breeding areas of the species.

Emberiza rustica. This species was recorded in a very northerly locality when a male was seen in woods in the Leppälä area (S of Utsjoki) in Tunturi-Lappi on July 11th.

Selostus: Lintuhavainnot Suomesta heinäkuulta 1967. Mm. kaksi lapasotkapoikuetta nähty Porvoon edustalla 19.7.

JOHN CROXALL
Oxford Ornithol. Society

Lyhytvarvaskiuru (*Calandrella brachydactyla*) Turussa

Tapasin 4.5.1963 lyhytvarvaskiurun Turun Hirvensalossa Pikisaaren ranta-alueella. Saatoin tarkkailla lintua toisinaan alle 10 m etäisyydeltä sen istuessa aidantolpalla avoimella rantaniitty- ja peltoalueella. Havaitsemani tuntomerkit — mm. kiurua pienempi koko, melko kirvismäinen lento, täysin juovaton hieman punertavavivahteinen rinta, voimakas lyhyt r-pitoinen varpusmainen ääni, jota lintu toisti usein lentäessään, punertavat jalat ja pyrstöön valkeat reunasulat — vastaavat käsikirjojen The Handbook of British Birds, Euroopan linnut ja Pohjolan linnut värikuvin (käsikirj.) kuvauksia lajista. Kaulatäpliä en nähnyt tällä yksilöllä.

JOUKO HAKALA

Lintuhavaintoja eri puolilta Suomea

Botaurus stellaris. 11.6.1966 klo 22.50—23.00 kuulimme kaulushaikaran ääntelyä Kiteen Muljulassa Oriveden lahden järviruokokasvustoista. Lintu esitti 10 huutosarjaa, kussakin 6—7 puhallusta. Seuraavana aamuna 12.6. klo 7.20 se äänteli myös hetken, mutta ei enää 2—3.7. välisenä yönä. Lajista ei ole tietoja Pohjois-Karjalasta viime vuosikymmeniltä.

A. LAAKSONEN (†) ja E. VARTIAINEN

Cygnus cygnus. 27.6.1965 klo 9.30 lensi 8 joutsenta Kuopiossa Kallaveden Ollinselän yli n. 10 m vedenpinnan yläpuolella kadoten länteen päin Kaijansalmeen.

LEENA ja TOIVO RÄSÄNEN

Tetrastes bonasia. 2.7.1965 löysin Kuopion mlk:n Säyneensalosta pyynn pesän kahden pienen kuusen väliin rakennetusta risupesästä, jonka korkeus maasta oli 3,8 m. Pesä muistutti lähinnä närhen pesää ja siinä oli 6 kuoriutunutta ja 2 ehjää pyynn munaa. Koska munan kuorien päällä ei ollut neulasia, saatoin päätellä, että poikaset olivat kuoriutuneet hiljattain. Myöhemmin tapasin alueelta muutaman kerran pyyppökupeen. Munan määrityksen tarkistin vertaamalla löytöäni Kuopion museon kokoelmien näytteisiin. Aikaisemmin on pyynn pesä löydetty puusta kaksi kertaa (*Pohjolan linnut värikuvin* I 1966).

TOIVO RÄSÄNEN

Gallinula chloropus. Kuulimme liejukanan soidinääntelyä 11—12.6.1966 klo 23.50—01.20 Rääkkylän Jouhtenuslammella. Lintu äänteli lammen perukassa järviruokokasvustossa. Klo 01.25 löysimme toisenkin ääntelevän yksilön edellisestä noin 600 metriä itään. Aikaisempia liejukanalöytöjä tunnetaan Pohjois-Karjalasta neljä, viimeksi 17.6.1964 Liperistä (ks. OF 43:139).

AARRE LAAKSONEN (†) ja
ERKKI VARTIAINEN

Calidris alpina schinzii. Hätäilevä suosirri Kökarissa Finnön ja Hellsön välisen salmen rantaniityllä 4.6.1962.

PEKKA HELO

Upupa epops. Den 29.5.1967 såg jag en härfägel på ön Haverö i Nagu.

K. A. FREDRIKSON

Oriolus oriolus. 20.6.1965 tapasimme laulavan kuhankeittäjän Kuopion mlk:n Säyneensalossa.

LEENA ja TOIVO RÄSÄNEN

Saxicola torquata. 13.5.1967 näin koirasmustapäätaskun Kumlingen pitäjän Bärössä kitulialta mäntyjä kasvavalla kalliorannalla. Pään värityksestä päätellen kyseessä oli nuori lintu.

JUHANI VIRTANEN

Luscinia luscinia. 1—6.6.1962 Kökarin pääsaarilla ainakin 7, mahdollisesti 10—12 eri satakieltä laulamassa, usein keskellä päivääkin.

PEKKA HELO

Phylloscopus trochiloides. Sipoon Hältingträskistä 200 m pohjoiseen lauloi 4.8.1967 klo 20—20.15 idän uunilintu. Laulu ei ollut vaimeata kuten muiden *Phylloscopus*-lajien syyslaulu.

LASSE SAMMALISTO

Loxia leucoptera. 28.6.1966 klo 7 löysin ♂-kirjosiipiikäpylinnun Nurmeksen mlk:n Kuokkastensalmesta. Lintu varoitteli mäntykuusisekametsässä paikalla olleen tuulihaukan takia.

AARRE LAAKSONEN (†)

Emberiza aureola. Tapasin kultasirkun Kiuruveden Lapinsalossa 16.9.1966 ja melkein samalla paikalla 17.6.1967.

J. NUUTINEN

Keltahemppo (*Serinus canarius*) pesinyt
Espoossa

Tapasin 21.5.1967 Espoossa Otaniemen Teekkarikylässä laulavan keltahemppokoiraan. Se pysytteli koko päivän 2-talon ympärillä. Seuraavana päivänä havaitsin paikalla myös naaraan. Itselläni oli tilaisuus seurata koirasta asuntoni ikkunasta päivittäin 30.5. asti. Kyseisen runsaan viikon aikana heikkeni keltahempon lauluaktiiviteetti selvästi ja laulu keskittyi lähinnä klo 8—10:een ja 19—21:een. Myöhemmin kesällä linnun kuultiin laulavan pitkin päivää (A. Lastu, K. Vepsäläinen).

Paikalla tavattiin mainitun parin lisäksi nuoria lintuja, joten pesiminen tuntuu varmalta. Viimeinen havainto laulusta on tehty 3.10., jolloin nähtiin yksi juv.-lintu (P. Panula). Suomessa ei ole tiettävästi todettu aikaisemmin keltahempon pesimistä.

Mainittakoon vielä, että 25.5.1962 tapasin laulavan keltahemppokoiraan Helsingin Eläintarhassa.

JAAKKO FINNE

Mustapäätasku (*Saxicola torquata*) Säpissä syksyllä 1966

Pilvisenä iltapäivänä 7.10.1966 ilmestyi outo pikkulintu Säpin lintuaseaman piha-alueelle. Sen ulkonäkö toi lähinnä mieleen pensas- tai kivitaskun, mutta myös harmaasiepon. Edestäpäin lintu vaikutti kivitaskulta kellanpunertavine vatsapuolineen ja tummine silmänseutuineen, mutta kooltaan ja muodoltaan se oli lähempänä pensastaskua. Sivulta katsoen se oli hyvin sieppomainen istuma-asentonsa ja siiven kuvioituksensa puolesta. Sieppomainen piirre oli myös linnun hermostunut tapa nykiä alinomaan pyrstöään ja vinksauttaa siipiään. Lintu oleskeli aseman pihapiirissä tallin, tunkion ja pienen avokallion seutuvilla. Se oli hyvin vilkas tonkien alinomaan maassa tai pyydystäen ilmaa jotakin hyönteistä. Välillä se istuskeli tallin katolla, aidantolppien nokassa tai parin katajan latvassa, mutta ei puissa, joita kasvaa oleskelupaikan välittömässä läheisyydessä. Yrittäessäni myöhemmin illalla pyydystää lintua, se pelästyi ja pakeni paikalta, minkä jälkeen sitä ei enää näkynyt.

Koska en saanut linnun tuntomerkkejä sopimaan mihinkään "Euroopan Linnut"-teoksessa esitetyistä lajeista, annoin kuvauksen aluksi maist. I. Liljalle, joka sattui parahiksi käymään Säpissä, sekä myöhemmin, kuultuani HAAPASEN ja HILDÉNIN havainnosta Lågskärillä (ks. Ornis Fenn. 43:137—138), tri O. Hildénille. Sekä Liljan että Hildénin vastauskirjeiden perusteella vakuuttauduin siitä, että kyseisen linnun täytyi olla nuori mustapäätasku, *Saxicola torquata*. Säpin havainto on neljäs maastamme ilmoitettu.

PERTTI KALINAINEN

Summaries of small notes

1. Three successive broods, reared by the same ringed pair of Skylarks (*Alauda arvensis*), found hatching near Kokkola, western Finland, in 1967. The first brood survived until fledged but the second was destroyed when the young were 4—5 days old. Thus the third brood was a repeat, the second having succumbed (p. 107).

2. The White-throated Sparrow (*Zonotrichia albicollis*) seen for the first time in Finland. One individual was observed in

Kotka, south-eastern Finland, on June 23—July 20, 1967. The bird was singing very intensively and was attracted to a loud-speaker playing its own song (p. 108).

3. The singing rhythmic of a male Grasshopper Warbler (*Locustella naevia*) on June 20—21, 1961, in Lauritsala, south-eastern Finland. Unbroken line = temperature, broken line = light intensity, and dotted line = relative humidity (p. 109).

4. Observations on the breeding biology of some bird species in Finland (p. 110).

5. The Sandwich Tern (*Sterna sandvicensis*) was seen at Yteri near Pori, western Finland, on May 27, 1967 (p. 110).

6. On the evidence of an egg of the King Eider (*Somateria spectabilis*), now in the egg-collection of the University of Helsinki, this species was nesting on the island of Brändö, south-western Finland, on May 20, 1883 (p. 111).

7. The Long-tailed Duck (*Clangula hyemalis*) has been found breeding on three occasions in the commune of Ingå/Inkoo, southern archipelago of Finland, since 1903 (p. 111).

8. Observations on rare birds from Kristinestad/Kristiinankaupunki, western Finland, in 1967. E.g. the Yellow-browed Warbler (*Phylloscopus inornatus*) was trapped on October 17 (p. 111).

9. Bird notes from Lappeenranta, SE Finland, in 1965—1967 (p. 112).

10. Bird notes during an ornithological trip in Finland, in July 1967 (in English) (p. 112).

11. The Short-toed Lark (*Calandrella brachydactyla*) was seen in Turku, south-western Finland, on May 4, 1963 (p. 113).

12. Small bird notes from different localities in Finland. E.g. a nest of the Hazel Hen (*Tetrastes bonasia*) was found in a spruce at a height of 3.8 m. and the Stonechat (*Saxicola torquata*) was seen in the commune of Kumlinge, south-western Finland, on May 13, 1967 (p. 113).

13. The Serin (*Serinus canarius*) found breeding for the first time in Finland. One individual was heard singing in Espoo near Helsinki, on May 21—30, 1967, and later some juveniles of the same species were observed (p. 113).

14. The Stonechat (*Saxicola torquata*) seen at the Säppi Bird Observatory, western Finland, on October 7, 1966 (p. 114).